

برای جمهوری و زندگی کمی بهتر

کامبیز نوروزی

حقوق‌دان

۱- احراز صلاحیت مسعود پزشکیان

از طرف شورای نگهبان شگفتی خیلی از تحلیل‌گران را برانگیخت. انتظار و نگرانی این بود که هر سه نامزد اصلاح‌طلبان را پشت دیوار شورای نگهبان نگه دارند و انتخاباتی را ترتیب دهند که در آن فقط طیف اصولگرایان حضور داشته باشند و چیزی باشد شبیه انتخابات ۱۴۰۰ که چندان از اوصاف و شرایط انتخابات برخوردار نبود. احراز صلاحیت آقای پزشکیان در اردوگاه اصولگرایان با هیچ استقبالی مواجه نشد. حضور پزشکیان در هر حال کار رقابت را دشوار می‌کند، اما خارج از اصولگرایان و نواصولگرایان تنوع دیدگاه زیادی مشاهده می‌شود. آنها که در فکر براندازی‌اند، تکلیف‌شان معلوم است. برای این جریان موضوع انتخابات کلا منتفی است. جریان‌هایی نیز وجود دارند که اصلاحات اساسی را شعار خود قرار داده‌اند. در این تفکر انتخابات زمانی معنادار می‌شود که یک یا چند نامزد وجود داشته باشند که ایده اصلاحات اساسی را نمایندگی کنند و با مواضع رادیکال، برنامه‌های اصلاحات اساسی از قبیل تغییر برخی اصول قانون اساسی را در دستور کار و شعارهای خود قرار بدهند. برای این جریان انتخابات پیش‌رو قادر نیست چنین ایده‌ای را پیش ببرد و طبیعی است که به مشارکت در آن اهمیت ندهند. سومین جریان شامل یک طیف است که در آن امکان حضور فردی با هویت و اصیل که خارج از طیف اصولگرایان بوده و بتواند کشور را از شرایط موجود عبور دهد، دلیل و انگیزه‌ای برای مشارکت و حضور در انتخابات است. پزشکیان جریان‌های طرفدار «اصلاحات اساسی» را نمایندگی نمی‌کند. او خود نیز چنین دایعه‌ای ندارد. همین جا به اشاره عرض می‌کنم و می‌گذرم که ایده اصلاحات اساسی، فارغ از درستی و نادرستی آن، تا امروز نتوانسته است از حد ایده و شعار فراتر رفته و به این پرسش مهم و بنیادین پاسخ دهد که چگونه و با چه روشی می‌توان به این هدف رسید. هر هدف زمانی می‌تواند حرکتی ایجاد کند که راه و روش و ملزومات رسیدن به آن هم معلوم باشد؛ وگرنه حکایت هدف، شباهت به داستان و قصه پیدا خواهد کرد.

۲- سال‌هاست که جریان‌هایی در میان اصولگرایان در پی ضعیف‌کردن رکن جمهوریت قانون اساسی هستند. در قانون اساسی حاکمیت از آن ملت است (اصل پنجاهوششم) و امور کشور به اتکای آرای عمومی باید از راه انتخابات اداره شود (اصل ششم). حق انتخاب‌کردن و حق انتخاب‌شدن، در کنار حقوقی مانند آزادی احزاب، آزادی بیان، آزادی رسانه و… نیز از حقوق ملت‌اند که با آنها حاکمیت ملت و انتخابات معنا می‌یابند. سال‌هاست که این حقوق دچار چالش شده ، ولی این موجب آن نمی‌شود که برای اجرا و تحقق آنها کار انجام ندهیم. هر جا ممکن باشد، باید از هر مقدار حتی‌کیسه می‌توانیم استفاده کنیم. نمی‌توان گفت چون فلان حق را کامل نمی‌توان اجرا کرد، پس اصلاً آن را خودسان هم اجرا نمی‌کنیم. مثلاً زنان بگویند چون در خیابان حقوق آنها نقض می‌شود، اصلاً از خانه بیرون نمی‌رویم. یا صاحبان رسانه‌ها بگویند چون فشارها و میمیژه‌ها بر رسانه‌ها زیاد است که حق‌های آنها زیر پا گذاشته می‌شود، پس اصلاً رسانه خود را تعطیل می‌کنیم. یا بگویم چون با فیلترینگ مانع از حق دسترسی به منابع اطلاعات شده‌اند، گوشی‌های هوشمند خود را کنار می‌گذاریم و کاری با اینترنت نداریم و… . حکایت انتخابات هم همین است. نمی‌شود گفت چون حق انتخاب‌کردن و حق انتخاب‌شدن با آنچه شورای نگهبان در نظارت استصوابی انجام می‌دهد محدود می‌شود، پس به انتخابات کاری نخواهیم داشت. مگر آنکه گفته شود کسانی را آورده‌اند که هیچ امکانی برای انتخاب وجود ندارد. مانند آنچه در ۱۴۰۰ بود.

۳- در انتخابات ما با مقدرها طرفیم. دویدن در پی مطلوب‌ها کار انقلابات است، نه انتخابات. در انقلابات آرمان‌های بلندی مطرح‌اند که به‌فوریت می‌توان به آن رسید و انقلابیون نیز به اسطوره‌ها شانه می‌زنند. اینها تصواری بیش نیستند. اما در انتخابات مسئله این است که چه امکانی وجود دارد برای آنکه زندگی قدری، نه تماماً، بهتر شود. در تصور مردم مردان انقلابات، اساطیری‌اند که همه کار می‌توانند بکنند. اگرچه خیلی زود پطلان این تصور آشکار می‌شود اما در انتخابات چنین تصویری نمی‌توان داشت. برنده انتخابات سیاستمداری است که اگر یکی، دو کام جامعه را بالاتر ببرد، کارش را کرده است.

۴- در انتخابات ما با مقدرها طرفیم.

چهارشنبه ۲۳ خرداد ۱۴۰۳
۵ ذی‌الحجه ۱۴۴۵
۱۲ ژوئن ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۵۴
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

در «شرق» امروز می‌خوانید:
 • مناظره الهه کولایی و محمدحسین کلپایگانی؛ باید به تغییر احترام گذاشت
 • واکنش خانه سینما به مجازات‌های جدید؛ مرجع رسیدگی خانه سینما است

گزارش «شرق» از عملکرد شورای نگهبان

و چهره‌های رصلاحیت‌شده شاخص در انتخابات ریاست‌جمهوری

رجال در چالش احراز

عبدالرحمن فتح‌اللهی: در حالی این روزها تقریباً تمام توجهات سیاسی و رسانه‌ای معطوف به شش نامزد انتخابات ریاست‌جمهوری است که باید اذعان کرد عملکرد شورای نگهبان در رد صلاحیت برخی چهره‌های کلیدی باعث شده است چالش‌هایی درباره مشارکت در انتخابات پیش‌رو شکل بگیرد. هر چند شورای (نگهبان) تأکید دارد که در انتخابات ریاست‌جمهوری گزاره «ردصلاحیت» مطرح نیست، بلکه با دو عنوان «احراز» و «عدم‌احراز» مواجه هستیم. اما چه رد صلاحیت و چه عدم احراز صلاحیت، نهایتاً به حضورنیافتن چهره‌هایی مانند علی لاریجانی، اسحاق جهانگیری یا عباس آخوندی در گردونه رقابت‌ها منجر شد که می‌توانستند به مثابه کاتالیزوری در جهت گرم‌ترکردن تئور انتخابات عمل کرده و با چالشی‌ترکردن فضای سیاسی کشور به انتخاب اصلح

جامعه تغییر‌خواه از اکثریت‌بودنش تردید دارد؟

جامعه ۷۶، انتخابات ۹۲

صفحه ۲

شرق

ابوالقاسم دلفی در گفت‌وگوبا «شرق» تأکید کرد

کاهش تنش با آژانس فوری‌ترین دستور کار دولت چهاردهم

۳

محمد رضا سرکار آرائی، استاد پداگوژی دانشگاه ناگویای ژاپن

در گفت‌وگو با «شرق»، ریشه‌های چالانگیزی ایران از توسعه را واکاوی می‌کند

توسعه؛ مسئله ایران

این گزارش را در صفحه ۴ بخوانید.عکس: سجاد پورحسروانی/شرق

برگزیده‌ها

در نشست بنیاد توسعه کارآفرینی زنان و جوانان مطرح شد:

نوجوانان زاهدانی و مهارت‌افزایی شغلی

کاشی: چشم‌اندازهای زیست دختران محدود است

۱۰

اسرائیل با نادیده‌گرفتن مصوبه شورای امنیت و ضمانت اجرایی آمریکا، می‌گوید از غزه عقب‌نشینی نمی‌کند

تکاپوی آتش بس

۵

تعطل واگذاری مدیریت ایران خودرو به بخش خصوصی عامل استعمار زیان ۱۰ میلیارد در ساعت خودروسازان است

زیان تعطل درواگذاری خودروسازان

۴

فضا برای فعالیت ستاره‌های محبوب باز می‌شود؟

دایی، یحیی، کریم با یک «مشکل جزئی»

۹

یادداشت

آیا در انتخابات چهاردهم شاهد پوپولیسم خواهیم بود؟

محمد رضا پوسفی‌شیخ‌رباط

اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

هرگاه مردم از منظر اقتصادی بی‌بی‌کاری و تورم روبه‌رو باشند و سیاست‌های اقتصادی دولت کارآمد نباشد و سایر حوزه‌های زندگی نیز با چالش مواجه شده باشد، مردم از دولت مستقر، ناامید شده و نسبت به آن بی‌اعتماد می‌شوند. نتیجه آن در عدم مشارکت فعال شهروندان در انتخابات خود را نشان می‌دهد. مشارکت‌نکردن معلول انبوه بحران‌ها و ناامیدی از تغییر وضعیت ناشی از مسیر انتخابات است. در این شرایط، فضا برای شعارهای پوپولیستی فراهم می‌شود. پوپولیست‌ها با درک شرایط موجود، تلاش می‌کنند تا خود را به عنوان صدای مردم نامید و بی‌اعتماد معرفی کرده و دوگانه‌سازی ما و آنها را ایجاد یا تشدید کنند. رانت‌خواری و فساد گسترده برخی مقامات و تساهل نسبت به آنان نیز ابزاری برای پوپولیست‌ها خواهد بود. آنان نظم مستقر ناکارآمد را زیر سؤال برده و وعده‌های پرطمطراق می‌دهند. پوپولیست‌ها، مردم را سگوی پرش خود قرار می‌دهند تا به اهداف سیاسی‌شان برسند. در واقع آنان عوام‌فریبی می‌کنند. آنان دست بر کمبودها و ناراضیاتی‌های مردم گذارده، شکاف‌ها را پررنگ‌تر کرده، مقصر را دولت یا دولت‌های مستقر می‌دانند تا از این طریق مردم را جذب کنند. در دوران پس از انقلاب، اولین بار به طور ملموس این امر در شعارهای انتخاباتی سال ۸۴ مشاهده شد. سپس در تمامی انتخابات‌های ریاست‌جمهوری کشور به‌گونه‌ای تکرار شد.

انالله وانا الیه راجعون

بانهایت تأسف وتاکلم درگذشت **حاجیه خانم پوراندخت حمیدی** را به اطلاع عموم می‌رساند. به همین منظور مراسم بزرگداشتی در تاریخ چهارشنبه ۲۳ خرداد ۱۴۰۳، از ساعت ۱۵ الی ۱۶:۳۰ در مسجد نور واقع در میدان فاطمی دایر خواهد بود. حضور گرم شما باعث تسلی خاطر بازماندگان آن عزیز خواهد شد.

از طرف همسر: دکتر منصور معظمی مادر: حاجیه خانم اکرم السادات امامی فرزندان: مینم معظمی، هانیه معظمی برداران آن مرحوم: علیرضا، محمدرضا، غلامرضا حمیدی و سایر بستگان...

یادداشت

انتخابات و سیاق تشکیل دولت‌های خوب

سید جواد جمالی

کارشناس اقتصادی

محیط رقابتی و منطقف این ساختارهای سیاسی، منجر به رشد کارایی و خلاقیت در تصمیم‌گیری‌ها می‌شود.

همچنین فوکویاما نیز در کتاب «نظم و زوال سیاسی» خود دولت‌ها را به دو قسم: دولت‌های اقتدارگر و مدرن تقسیم می‌کند. او بیان می‌کند دولت‌ها وظایف مهمی را بر عهده دارند و برای انجام وظایف خود، نیازمند میزانی از قدرت، اختیار و آزادی عمل هستند. از سوی دیگر طرفداران دولت مدرن نگران‌اند که دولت‌ها از قدرت، اختیار و آزادی به‌دست‌آمده به صورت بهینه استفاده نکرده و زمینه بروز فساد در دولت فراهم شود. بنابراین آنها بر این باورند که قدرت، اختیار و آزادی دولت‌ها باید محدود و کنترل‌شده باشد. راه‌حل آنها برای کنترل عدم سوءاستفاده از قدرت، برگزاری انتخابات آزاد با حضور گسترده مردم و سلاقی مختلف سیاسی است. فوکویاما شرط برقراری دولت مدرن را برقراری حاکمیت قانون در همه عرصه‌ها می‌داند. فوکویاما توضیح می‌دهد اگر فرادستان جامعه بتوانند قوانین را به نفع خود تغییر دهند یا خود و اطرافیان‌شان را از اجرای قانون مستثنا بدانند، آن‌گاه ایجاد دولت مدرن مبتنی بر انتخابات آزاد به خطر خواهد افتاد.

حال با بازنگری تاریخ در می‌یابیم که در ابتدا تمامی حکومت‌ها در شکل اولیه خود در قالب اقتدارگرایی، پدیدار شده‌اند. سپس برخی از آنها به تدریج به سمت ساختار سیاسی باز حرکت کرده و عده‌ای هرگز حاضر نبودند از میزان اقتدارگرایی خود بکاهند و در ترازو رابطه میان دولت – مردم همواره کفه ترازو به سمت دولت سنگینی داشته است. به گواه تاریخ اکثر کشورهایی که توانستند دولت مدرن برری (مبتنی بر انتخابات آزاد) را به صورت کامل و واقعی و نه در شکل ظاهری و صوری پیاده‌سازی کنند، قادر بوده‌اند دستاوردهای عظیم و قابل‌اتکایی در وجوه مختلف و به خصوص در اقتصاد به دست آورند. از سوی دیگر و در یک شکل افراطی، کشورهایی قرار دارند که درجه بالایی از اقتدارگرایی را به نمایش گذاشته‌اند. مشخصه بارز این کشورها، وجود ائتلاف مسلط محدود با تعداد اندکی از نزدیکان و اعضای خانواده است. ساموئل هانتینگتون متخصص برجسته علوم سیاسی باترمیمیونبال (یا ویژه‌خواری) معرفی می‌کند که در آن حکومت‌های پاتریمونیال با افراد تقسیم می‌شود. اقتصاددان شهیر، آدریان لفت ویچ، نیز در کتاب «دولت‌های توسعه‌گرا» این حکومت‌ها را حکومت‌های متمتزل می‌نامد. زیرا این حکومت‌ها قادر نیستند به طور شایسته، رضایت جامعه را فراهم کنند و تعادل موجود را یک تعادل شکنند و سطح پایین می‌داند. او برخی کشورهای آفریقایی (سودان، اتیوپی، چاد، کنگو و…) را جزء این دسته از کشورها به شمار می‌آورد و می‌افزاید همواره این قبیل کشورها درگیر خشونت، جنگ و نزاع داخلی هستند و دولت‌مردان هرگز نتوانسته‌اند بر تمامی اراضی

۹۲

صفحه

۱۰